

กรรมในนวนิยาย เรื่อง ขोजำจนวนันตาย ของ รพีพร

KARMA IN THE NOVEL KHO JAM JON WAN TAI BY RAPHEEPORN

ประภาพร ธนิกิตติเกษม *

Prapaporn Tanakittikasame

Received: 2021-02-08

Revised: 2021-03-09

Accepted: 2021-04-30

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์กรรมในนวนิยายเรื่อง ขोजำจนวนันตาย ของ รพีพร ผู้วิจัยใช้แนวคิดกรรม ของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ประยุทธ์ ปยุตโต เพื่อศึกษาวิเคราะห์กรรมตามนัยแห่งพุทธธรรม หมวดจำแนกกรรมตามเวลาที่ให้ผลแห่งกรรมที่ปรากฏในเรื่อง โดยศึกษาจากบทพูดของตัวละครและภูมิหลังของเหตุการณ์กรรมที่ปรากฏนำไปสู่ผลกระทบอย่างไร และนำไปสู่แนวทางปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของชีวิตอย่างไร วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องกรรม และวิเคราะห์กรรมส่งผลให้เกิดผลของกรรม จากการศึกษากรรมในนวนิยายเรื่อง ขोजำจนวนันตาย พบว่ากรรมที่ปรากฏมี 3 ระดับ ได้แก่ 1. ระดับบุคคล 2. ระดับครอบครัว 3. ระดับสังคม ทั้งสามระดับ จำแนกตามเวลาที่ให้ผลแห่งกรรม ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม คือ กรรมที่ส่งผลในชาตินี้ เกิดในช่วงเวลาใดของชีวิตก็ได้ 2. อปรายิยเวทนิยกรรม คือ กรรมดีหรือกรรมชั่วที่ส่งผลในอนาคต และ 3. อโหสิกรรม คือ กรรมดีหรือกรรมชั่วที่ไม่ส่งผล ไม่ปรากฏ 1 ลักษณะ ได้แก่ อุปัชฌายเวทนิยกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในชาติหน้า เรื่องสะท้อนข้อคิดเรื่องกฎแห่งกรรม ให้กระทำความดี ละเว้นความชั่วอันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดความผาสุก

คำสำคัญ: กรรม, ขोजำจนวนันตาย, รพีพร

ABSTRACT

The analysis of karma in the novel Kho Jam Jon Wan Tai by Rapheeporn applied the concept of Somdet Phra Buddhakosajarn Prayudh Payutto to analyze karma, based on the Buddhist teaching of the retribution time. The dialogues of the characters, background of incidents, and karma were examined to define how they resulted in retribution and directed to the practice of peace in life. The objective of this research was to analyze the concept of karma, as presented in the novel Kho Jam Jon Wan Tai. The research results showed that there were three levels of karma, individual, family, and society levels, which were classified by the time of retribution into three categories. The first category, Dhiddham vedhaneya Karma which was the deeds giving retribution in the current world happening at any period during a life. The second, Uppachavedhaneeya Karma which was

* อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน,
เบอร์โทร 093 2397923, E-mail: Pumpim111@gmail.com

the good or bad deeds giving retribution in the future. Last, Ahosi Karma which was the good or bad deeds with no retribution. However, Upparapariyavadhaneeya Karma, which was the deeds giving retribution in the next world, was not presented in the novel. The research results reflected the idea of the law of action to encourage good deeds and refrain from bad deeds that would lead to a peaceful life.

Keywords: Karma Kho, Jam Jon Wan Tai, Rapheeporn

1. บทนำ

นวนิยายมีหลายเรื่องที่เล่าเรื่องราวสะท้อนชีวิตที่มีทั้งด้านมืดและด้านสว่าง ด้านบวกและด้านลบ เมื่ออ่านพินิจตีความสารในเรื่อง มีแนวคิด คติพุทธธรรมคำสอนตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่สอดแทรกอยู่ในสาระของเนื้อเรื่อง วรรณะ หนูหมื่น¹ ได้กล่าวไว้ว่านวนิยายเหล่านี้จัดเป็นวรรณกรรมคำสอนในรูปแบบใหม่ ในแง่ที่พยายามให้ความเข้าใจชีวิตทั้งที่เป็นและพึงเป็น โดยนำเสนอแนวคิดทางคุณธรรมในบริบทสังคมสมัยปัจจุบันผ่านการเผชิญปัญหาของตัวละคร ซึ่งเผยให้เห็นความขัดแย้งในธรรมชาติมนุษย์และการแก้ไขด้วยคุณธรรม

นอกจากนั้นสิ่งที่ควรพิจารณาคือนวนิยายฉายภาพชีวิตในปัจจุบัน แม้ถูกจัดในพวกนวนิยายประชานิยมหรือถึงขนาดบางคนเรียกว่างานน้ำเน่า แต่ถ้าได้ศึกษาอย่างถี่ถ้วนอาจจะพบว่ามีความน่าสนใจทั้งในด้านธรรมชาติมนุษย์และการวิจารณ์บริบททางสังคม ไม่ได้อยู่ที่การเลือกเน้นคุณธรรมที่ควรจะมีในชีวิตปัจจุบันเท่านั้น แต่น่าจะอยู่ที่ความสามารถสื่อสารว่าชีวิตที่มีปัญหาเป็นชีวิตที่บกพร่องหรือขาดแคลนคุณธรรมอย่างไร หากคำนึงถึงความสอดคล้องกับปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นสิ่งสมเหตุสมผลหรือไม่ที่บุคคลสามารถดำรงคุณธรรมไว้เป็นที่ยึดเหนี่ยวไม่ให้ล้าสู่ความผิดพลาด หรือในกรณีที่พลาดพลั้งไปแล้วยังสามารถแก้ไขปัญหของตนได้ นวนิยายที่อาจจะจัดเป็นวรรณกรรมคำสอนในสมัยใหม่จึงไม่ใช่งานหลักหนีชีวิต มนุษย์แสดงพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามลักษณะนิสัยและพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู อารมณ์มนุษย์มีทั้งรัก โลภ โกรธและหลง มนุษย์อยู่ในสภาวะสิ่งแวดลอม ภูมิหลังส่วนบุคคล มีประสบการณ์ ความเชื่อ พลังทางความคิดและการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ตัวละครในนวนิยายที่ผู้เขียนสมมติขึ้นจำลองภาพชีวิตของมนุษย์ในเรื่องใช้บทพูดระหว่างตัวละครสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่อง ผู้เขียนสร้างตัวละครผ่านจินตนาการ และกำหนดบทบาทของตัวละครในเรื่อง ทำให้ตัวละครเสมือนมีชีวิตอยู่จริง เพื่อเพิ่มรรถรสให้แก่ผู้อ่าน ทำให้เนื้อหาของเรื่องชวนอ่าน ชวนติดตาม รัญจวน อินทรกำแหง² ได้กล่าวไว้ว่าภาพชีวิตจากนิยายเป็นเหมือนสื่อกลางที่นำชีวิตจำลองของมนุษย์มาส่องแสงสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตจริงชัดเจนยิ่งขึ้น ชีวิตมนุษย์เป็นเหมือนหุ่นของนวนิยายและนวนิยายก็สะท้อนภาพของชีวิตมนุษย์ เพื่อให้แต่ละชีวิตได้มองดูภาพของชีวิตแห่งความผันแปรในโลกนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น มนุษย์ทุกคนจึงมีสิทธิ์ที่จะเป็นพระเอก นางเอกหรือบางครั้งก็ถูกกำหนดบทบาทของผู้อื่น แต่ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด มันก็คือบทบาทของชีวิตมนุษย์นั่นเอง ฉะนั้นชีวิตกับนวนิยายจึงแยกกันไม่

¹ วรรณะ หนูหมื่น, นวนิยายฉายภาพชีวิต: วรรณกรรมคำสอนสมัยใหม่, วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 5, ฉบับที่ 2, 2552, หน้า 71-105.

² รัญจวน อินทรกำแหง, วรรณกรรมวิจารณ์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นาค, 2539).

ออก ภาพชีวิตของมนุษย์ทำให้เกิดคำถามชวนคิดและเราให้ศึกษาว่ากรรมที่เกิดขึ้น คือ กรรมคืออะไรใครก่อกรรมและเกิดกรรม ส่งผลแห่งกรรมในชีวิตอย่างไร

รพีพร เป็นนามปากกา ของสุวัฒน์ วรดิลก ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ พ.ศ.2534 นักเขียนที่มีผู้ติดตามและให้ความนิยมเป็นจำนวนมาก ผลงานของรพีพร เรื่อง ขอจางวันตาย ได้รับรางวัลชมเชยจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ.2520 มีความโดดเด่นทั้งเรื่องราวที่เกี่ยวกับความคิด อุดมการณ์ เนื้อหาความรักของคนหนุ่มสาว เรื่องเผยให้เห็นชีวิตของคน ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความรัก สีเนหา ตัวละครหลัก คือ ปัทมา หญิงสาวธรรมดาทั่วไปคนหนึ่งที่ต้องประสบกับกรรมวิบากในเรื่องความรัก แม้เธอจะเคยตั้งมั่นไว้ว่าเธอไม่ปรารถนาจะมีชีวิตคู่ เพราะเธอไม่อาจทนทนกับความรักที่ผิดหวัง แต่ท้ายที่สุดเธอก็หนีไม่พ้นธรรมชาติสร้างสรรค์ที่ให้หญิงชายเกิดมาคู่กัน และต่อมาไม่อาจหลุดพ้นวิบากกรรมต้องเจ็บปวดกับความรักและความหลังที่ไม่อาจกลับไปแก้ไข ต้องเผชิญกรรมด้วยความรู้สึกขมขื่นใจกับชีวิตที่สามิไปมีรักใหม่ ขณะที่เธอตั้งครมร์ กรรมที่มาผูกเป็นเรื่องราวเพื่อแสดงให้เห็นถึงผลกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง การเลือกทำกรรมดีสะท้อนให้เห็นคุณธรรมของตัวละคร คุณธรรมที่นำทางไปสู่หนทางแห่งความสุข ความเจริญ การไม่ยึดติดหรือผูกยึดในวัตถุสิ่งใด เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและเป็นที่พักทางใจ การชนะพาลในใจชั่วเป็นหนทางที่ปราบพาลภายในจิตใจคน และเป็นชัยชนะที่ยั่งยืน ไม่ต้องวุ่นเวียนวนอยู่ในห้วงแห่งความทุกข์ การรักษาดนให้พินพาล พาลทั้งความคิด พาลทั้งคำพูด หรือพาลทั้งการกระทำ เป็นสิ่งที่น่ากุศลผลบุญ สร้างทางแห่งกรรมดีให้แก่ผู้ยึดถือปฏิบัติ เป็นทางแห่งความสุขอย่างแท้จริง

ในส่วนของงานวิจัยด้านวรรณกรรมมีผู้ศึกษาวิจัยหรือนักวิชาการไม่น้อยที่ได้ศึกษาวิเคราะห์นิทานนวนิยายหรือเรื่องสั้นของนักเขียนในแง่มุมมองของศาสนา และปรากฏผลงานวิจัยเป็นรูปธรรม อาทิ พชรินทร์ บุรณะกร³ ศึกษาเรื่องความโศกในปัญญาสชาดก: อารมณ์สะท้อนใจกับการสอนคติธรรมทางพุทธศาสนา วังนา พละหงษ์⁴ ได้ศึกษาวิเคราะห์ตัวละครเชิงปฏิบัติในวรรณคดีทศชาติชาดก เพื่อศึกษาวิเคราะห์ทางด้านบุคลิกภาพ ศึกษาด้านบทบาทของตัวละครที่มีอุปนิสัยดี ไม่ดี พฤติกรรมดี พฤติกรรมชั่วร้าย ในส่วนของงานวิจัยด้านวรรณกรรมที่ศึกษาวิเคราะห์งานเขียนของรพีพรในแง่มุมมองตามแนวพุทธศาสนานั้นที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาแล้วดังกล่าวนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษากรรม ในนวนิยายที่สะท้อนเรื่องราววิบากกรรมในชีวิตผ่านตัวละคร ทำให้ผู้วิจัยประสงค์เลือกนวนิยายเรื่อง ขอจางวันตาย ของ รพีพร เพื่อศึกษารวมและผลของกรรมที่ปรากฏ เพื่อหาคำตอบที่ว่า การยึดถือปฏิบัติตามคุณธรรมดังกล่าวแล้วนั้นย่อมนำไปสู่ปลายทางของชีวิตสุขสงบอย่างแท้จริง และการตระหนักรู้ในผลของกรรม คือหนทางที่มุ่งสอนให้มนุษย์ได้รับคำตอบนั้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องกรรม ในนวนิยายของรพีพร เรื่อง ขอจางวันตาย
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์กรรมส่งผลให้เกิดผลของกรรม ในนวนิยายของรพีพร เรื่อง ขอจางวันตาย

³ พชรินทร์ บุรณะกร, ความโศกในปัญญาสชาดก: อารมณ์สะท้อนใจกับการสอนคติธรรมทางพุทธศาสนา, วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาภาษาไทย, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

⁴ วังนา พละหงษ์, วิเคราะห์ตัวละครเชิงปฏิบัติในวรรณคดีทศชาติชาดก, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 2535).

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง/กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยตามรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยศึกษาจากบทพูดของตัวละคร และภูมิหลังของเหตุการณ์ จากนวนิยายเรื่อง ขอมัจฉาวันตาย โดยใช้แนวคิดเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้ 1) แนวคิดเรื่องการจำแนกกรรมตามเวลาที่ให้ผลแห่งกรรม ของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ประยูรธรรมา ปยุตโต⁵ และ 2) แนวคิดดีและชั่วตามกฎแห่งกรรม ของ สุวัฒน์ จันทรจำนง⁶

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวละคร (หลัก รอง ประกอบ) ภูมิหลังของเหตุการณ์ วิเคราะห์กรรมที่ปรากฏในบริบทของการพูดที่ตัวละครพูดสะท้อนความเชื่อเรื่องกรรม ลักษณะของกรรมและกรรมส่งผล

5. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง ขอมัจฉาวันตาย ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกรรมในเรื่อง แบ่งกรรมได้ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับสังคม ซึ่งมูลเหตุของกรรมทั้งสามระดับล้วนมีเหตุมาจากแรงขับภายในและสิ่งเร้าภายนอกซึ่งเป็นแรงเสริมกันและกัน ที่ปรากฏเช่นนี้เพราะผู้เขียนต้องการสร้างบุคลิกลักษณะของตัวละครให้มีความสมจริง ตัวละครราวกับมีชีวิต เพื่อเพิ่มอรรถรสชวนติดตาม กรรมทั้ง 3 ระดับ เมื่อแบ่งตามการจำแนกกรรมตามเวลาที่ให้ผลแห่งกรรม พบว่ามี 3 ลักษณะที่ปรากฏ ได้แก่ 1. ทิฏฐธรรมเวทียกรรม กรรมประเภทนี้ เป็นกรรมที่ให้ผลในชาติภพปัจจุบัน จะเป็นในช่วงเวลาใดของชีวิตก็ได้ 2. อปรายเวทียกรรม กรรม เป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วที่ส่งผลให้เกิดผลในอนาคต 3. อโหสิกรรม เป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วที่ไม่เกิดหรือให้ผล ไม่ต้องตามชดใช้ ส่วนกรรมที่ไม่ปรากฏ คือ อุปัชฌายเวทียกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในชาติหน้า ผลการวิเคราะห์ตัวละครพบว่า การกระทำของตัวละครทั้งระดับบุคคล ครอบครัวและสังคม ส่งผลให้เกิดกรรมและกรรมจะคลี่คลายลง ผู้วิจัยสรุปเป็นตารางจำแนกระดับกรรมและลักษณะของกรรมที่ปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 1: จำแนกกรรมที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง ขอมัจฉาวันตาย

กรรม ตามเวลาที่ให้ผล	ระดับของกรรม		
	ระดับบุคคล	ระดับครอบครัว	ระดับสังคม
ทิฏฐธรรมเวทียกรรม	✓	✓	✓
อปรายเวทียกรรม	✓	✓	✓
อโหสิกรรม	✓	✗	✗
อุปัชฌายเวทียกรรม	✗	✗	✗

⁵ พุทธโฆษาจารย์ประยูรธรรมา ปยุตโต, สมเด็จพระ, กรรมตามนัยแห่งพุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2561).

⁶ สุวัฒน์ จันทรจำนง, หนังสือแก่นพุทธธรรมฉบับอังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพมหานคร: ตาฟ้าปับลิเคชั่นจำกัด, 2547).

หมายเหตุ ✓ หมายถึง มีปรากฏ ✕ หมายถึง ไม่ปรากฏ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้กรรมระดับบุคคล คือ กรรมเมื่อแต่ละบุคคลกระทำดีหรือกระทำชั่วจึงทำให้เกิดกรรม การทำดี ประพฤติในทางคุณ เรียกว่ากรรมดี ส่วนกรรมที่เกิดจากการทำความชั่ว ประพฤติชั่ว หมองผิดหลักคำสอนหรือข้อห้ามในศาสนาเรียกว่ากรรมชั่ว

กรรมระดับครอบครัว คือ กรรมที่เกิดจากการกระทำของกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เป็นคนในครอบครัวเดียวกันหรือกลุ่มเครือญาติที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ประพฤติในทางดี เรียกว่ากรรมดี เมื่อประพฤติชั่วหมองผิดหลักคำสอนเรียกว่า กรรมชั่ว

กรรมระดับสังคม คือ กรรมที่เกิดจากการกระทำของกลุ่มคนมากกว่าสองคนขึ้นไป คนทุกเพศ วัย อาชีพ ที่อยู่รวมกันมาเป็นเวลาหนึ่ง มีการติดต่อสัมพันธ์กัน ประกอบกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน โดยมีกฎเกณฑ์ทางสังคมเป็นตัวกำหนด เมื่อกลุ่มคนรวมกันประพฤติในทางคุณ เรียกว่ากรรมดี หากประพฤติในทางเสื่อม เรียกว่า กรรมชั่ว

ลักษณะของกรรมที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง ขอจางวันตาย มีรายละเอียด ดังนี้

1. **กฏธรรมเวทนิยกรรม** คือ กรรมที่ให้ผลในภพปัจจุบัน ในบริบทของการพูดที่ตัวละครสะท้อนความเชื่อเรื่องผลกรรมที่ให้ผลในภพปัจจุบัน ใครทำกรรมไว้อย่างไรจะได้รับผลกรรมนั้น ลักษณะกรรมที่ปรากฏ **กรรมระดับบุคคล** ตัวอย่าง น้ำเบี่ยนพูดกับปัทมาหลานสาว **ภูมิหลังของเหตุการณ์** คือ น้ำเบี่ยนเป็นนักข่าวที่เคยให้ความช่วยเหลือคนที่ได้รับความทุกข์ ต่อมาน้ำเบี่ยนได้รับน้ำใจตอบแทนจากคนที่น้ำเบี่ยนเคยให้ความช่วยเหลือ ดังที่ว่า

“น้ำหอมของดีนี่คะ อย่างนี้แพงลิบลิบ น้ำเบี่ยนซื้อมาหรือคะ หรือใครให้มา” “เรื่องอะไรจะต้องซื้อหานักหนังสือพิมพ์ซะอย่าง ช่องทางสารพัด...” “เราให้เราก็อเพราะต้องการประโยชน์จากเราจริงไหมคะ” หลานสาวถาม ขณะเอาแซนสอตคล้องแขนน้ำชายเดินเคียงกันขึ้นตึก “รายนี้เราให้ประโยชน์เขาก่อน” น้ำเบี่ยนตอบ “เมียเพื่อนเก่าของน้ำเอง เจ้าเพื่อนน้ำมันเป็นนายทหาร รอดคว่ำตายหลายเดือนแล้วละ น้ำช่วยออกข่าวหนังสือพิมพ์วิทยุให้ เขาคงสำนึกน้ำใจ กอปรกับคนมีเงิน ไม่ใช่เงินผัวหรอก เงินเตี้ยเขานะ เลยเอาของตอบแทนมาให้”

จากตัวอย่างสะท้อนผ่าน **ตัวละครผู้พูด** คือ น้ำเบี่ยน เขาพูดเพื่อต้องการสั่งสอนและให้ข้อคิดปัทมา หลานสาวเรื่องทำกรรมดีย่อมได้ดี **กรรมที่ปรากฏ** เป็นกรรมระดับบุคคล คือ น้ำเบี่ยนเกิดความสงสารและช่วยเหลือผู้อื่นที่ทุกข์ยากลำบาก น้ำเบี่ยนมีน้ำใจทำกรรมดี ต่อมาน้ำเบี่ยนได้รับสินน้ำใจจากการทำกรรมดีนั้น **ผลของกรรม** คือ น้ำเบี่ยนได้รับสิ่งของตอบแทนจากการให้ความช่วยเหลือ

นอกจากนั้นยังปรากฏในลักษณะกรรมระดับครอบครัว ตัวอย่าง ระย้าพูดกับปัทมา **ภูมิหลังของเหตุการณ์** คือ ระย้าเป็นต้นเหตุทำให้หมวยเสียชีวิต ทำให้ระย้าตรอมตรมขมขื่นกับความรู้สึกผิดบาปที่มีต่อหมวยและครอบครัวของหมวย ความลับที่ปกปิดเอาไว้ตลอดชีวิตทำให้เธอทรมานใจ เกิดทุกข์จนเป็นมูลเหตุของโรคภัยไข้เจ็บยากต่อการรักษา เธอได้แต่รอวันลาจากโลก ต่อมาระย้ารู้จักและไว้วางใจปัทมา เธอจึงเผยความลับให้ปัทมาฟัง บทพูดของระย้าสะท้อนให้เห็นว่ากรรมที่เธอได้รับทางจิตใจยิ่งทำให้ร่างกายเธอเจ็บป่วยทุกข์ทรมาน ดังที่ว่า

“รอบๆ ชีวิต ล้วนแต่สวรรค์ที่เราบันดาลให้ด้วยเงิน แต่ในใจรกขุมใหญ่ซ่อนอยู่ เราก็ต้องมีชีวิตอย่างทรมาณ โรคภัยมาช่วยซ้ำเติมให้อีก เหมือนเป็นเวรสนองเวร ทำให้ฉันเชื่อกฎแห่งกรรมยิ่งขึ้น ฉันแน่ใจว่าที่ต้องทรมาณอยู่ทุกวันนี้ รอความตายทุกวันนี้ ก็เนื่องจากผลกรรมที่ทำกับหมวยเอาไว้แน่นอน”⁷

จากตัวอย่างสะท้อนผ่าน **ตัวละครผู้พูด** คือ ระบายพูดเพื่อระบายความอัดอั้น ความทุกข์ระทมใจ เธอจมอยู่กับอดีตที่เลวร้าย เก็บงำความลับที่ไม่เคยเปิดเผย ระบายเชื่อว่าเป็นเพราะเธอทำกรรมไว้ กรรมนั้นจึงคืนสนอง **กรรมที่ปรากฏ** เป็นกรรมระดับครอบครัว คือ ระบายเป็นต้นเหตุทำให้หมวยสิ้นชีวิต เป็นสาเหตุให้ทุกคนในครอบครัวของหมวย ต้องสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก กว่าทุกคนในครอบครัวของหมวยจะกลับมาใช้ชีวิตได้เป็นปกติสุขก็ต้องอาศัยทำใจ **ผลของกรรม** คือ ความรู้สึกผิดบาปที่เกิดขึ้นในใจระยา และความรู้สึกนั้นกัดกร่อนกินใจเธอ ทุกข์ทรมานล้นท้นกาย พลังใจ ความรู้สึกด้อยคุณค่าในชีวิต ทุกข์จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เธอร่างกายทรุดโทรม มีโรคเรื้อรังยากต่อการรักษาและรอวันลาลับจากโลก **ผู้เขียนสะท้อนความเชื่อ** ผ่านความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ในเรื่องกฎแห่งกรรม ใครทำกรรมใดไว้อย่อมได้รับผลกรรมนั้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธปรัชญาในการดำเนินชีวิต สอนไม่ให้ทำชั่ว เพราะเชื่อว่าทำชั่วได้ชั่ว แต่มุ่งสอนให้คนทำดี เพราะเชื่อว่าทำดีย่อมได้ดี

นอกจากนี้ยังปรากฏในลักษณะกรรมระดับสังคม ตัวอย่าง ปัทมาพูดกับหญิงนิรนาม **ภูมิหลังของเหตุการณ์** คือ หญิงนิรนามตั้งใจเล่าให้ปัทมาฟังว่าหมอรัฐมีครอบครัวแล้ว หากปัทมายังคงดึงดันที่จะแต่งงานกับหมอรัฐ เท่ากับว่าปัทมาทำผิดศีลธรรม ปัทมาได้ฟัง เธอใช้สติตรองเหตุการณ์ แม้จะเกิดความรู้สึกโกรธขึ้น แต่เธอร้องบอการไว้ ตอบกลับหญิงนิรนามด้วยความอดทน ดังที่ว่า

“ดิฉันไม่ได้เข้าข้างผู้ชาย แต่สังคมไทยเราเป็นสังคมของผู้ชายมาช้านานแล้ว ผู้ชายมีอิทธิพลสูงสุด ผู้ชายจึงสามารถทำชั่วผิดในปัญหาทางเพศได้เสมอ สังคมเปิดประตูให้ สังคมมีแต่อกภัยผู้ชาย ผู้ชายได้เปรียบผู้หญิง สังคมปรบมือให้ผู้ชายมีเมียมาก ๆ สังคมยกย่องความสามารถ แต่ถ้าผู้หญิงประพฤติบ้างสังคมกลับสาปแช่งนินทาไม่เว้นแต่ละวัน...ผู้ชายจะเอาเปรียบผู้หญิงได้อย่างไรถ้าผู้หญิงไม่ยอมเสียเปรียบ ผู้ชายจะมีภรรยาได้อย่างไร ถ้าผู้หญิงไม่ยอมเป็นน่อยเขา...เราต้องใจแข็ง ไม่ยอมกินเบ็ดที่เขาล่อ ไม่ว่าด้วยเงินหรือล้นลมของเขา เราก็จะพ้นสภาพเหยื่อ...ผู้หญิงไทยพร้อมใจกันใจแข็งจริง ๆ ผู้ชายก็จะไม่ประพฤติชั่ว เพราะไม่มีช่องทางทำลายหรือเอาเปรียบผู้หญิงได้ต่อไป”⁸

จากตัวอย่างสะท้อนผ่าน **ตัวละครผู้พูด** คือ ปัทมาพูดกับหญิงนิรนาม เธอพูดเพื่อสะท้อนมุมมองกรรมของผู้หญิงในสังคมไทย เป็นกรรมที่ผู้หญิงได้รับการความช่วยเหลือของผู้ชายที่ประพฤติผิดทางกามคุณ สถานภาพทางเพศมีอิทธิพลเหนือกว่าหญิง ทำให้ผู้ชายได้เปรียบผู้หญิง สังคมเปิดประตูและให้โอกาสผู้ชายทำผิดในทางเพศ ก่อกรรมทำให้ผู้หญิงกลายเป็นเหยื่อทางกามคุณ **กรรมที่ปรากฏ** เป็นกรรมระดับสังคม **ผู้เขียนสะท้อนมุมมอง** และความคิดเห็นส่วนตนผ่านตัวละคร เห็นได้จากบทพูดของตัวละครที่ว่า ผู้ชายจะเอาเปรียบผู้หญิงได้อย่างไรถ้าผู้หญิงไม่ยอมเสียเปรียบ ผู้ชายจะมีภรรยาได้อย่างไร ถ้าผู้หญิงไม่ยอมเป็นน่อยเขา...เราต้องใจแข็ง ไม่ยอมกินเบ็ดที่เขาล่อ ไม่ว่าด้วยเงินหรือล้นลมของเขา เราก็จะพ้นสภาพเหยื่อ **ผลของ**

⁷ อ้างอิงแล้ว, หนังสือแก่นพุทธธรรมฉบับอังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพมหานคร: ตถาพบลีเคชั่นจำกัด, 2547), หน้า 320.

⁸ อ้างอิงแล้ว, หนังสือแก่นพุทธธรรมฉบับอังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพมหานคร: ตถาพบลีเคชั่นจำกัด, 2547), หน้า 656.

กรรม คือ ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อทางกามคุณ การที่ผู้หญิงจะพ้นกรรมได้นั้น ต้องใจแข็งและไม่เปิดโอกาสให้ผู้ชายใช้ช่องทางทำลายหรือเอาเปรียบได้ เพราะถ้าผู้หญิงยอมเสียเปรียบผู้ชายก็จะตกเป็นเหยื่อของผู้ชายที่มองผู้หญิงเป็นเพียงเครื่องระบายอารมณ์ทางเพศ ไม่ให้เกียรติและมองผู้หญิงด้อยคุณค่า

2. อปราชัยเวทนิยกรรม คือ กรรมดีหรือกรรมชั่วที่ส่งผลให้เกิดผลในอนาคต ในบริบทของการพูดที่สะท้อน ความเชื่อเรื่องกรรมที่ให้ผลในอนาคต ใครทำกรรมใดไว้อย่อมได้รับผลกรรมนั้น **กรรมระดับบุคคล** ตัวอย่าง ปัทมาหลานสาวพูดกับน้าเบ๊น **ภูมิหลังของเหตุการณ์** คือ น้าบุญนำโง่งมบ๊องของ ปัทมาหลานสาว หลังจากที่น้าบุญนำ น้าแท้ๆ ของปัทมา แย่งพ่อไปจากแม่ จนแม่ของปัทมาผิตหัวง ป่วยไข้จนเสียชีวิต ต่อมาน้าบุญนำแต่งงานใหม่กับพ่อของปัทมา เธอติดนิสัยเอาเปรียบปัทมาแย่งชิงทุกอย่างของปัทมาไปให้ลูกตัวเอง จนกระทั่งพ่อปัทมาหรือสามีบุญนำตายลง บุญนำโง่งมบ๊องที่หลานสาวควรจะได้รับ แต่บุญนำไม่ให้ปัทมา บ้านที่ควรเป็นของลูกสาวคนโตอย่างปัทมา บุญนำก็ไม่ถือครองเป็นของตน ปัทมาเลือกที่จะไม่จองเวร เพราะเธอเชื่อในกฎแห่งกรรม ใครทำอย่างไรก็ย่อมได้รับผลกรรมอย่างนั้น ดังที่ว่า คือ ผู้ชายในสังคมไทยมีโอกาสมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่ง และทำผิดในเรื่องเพศได้เสมอ ชายไทยได้รับการอภัยจากสังคมเมื่อประพฤติผิดทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นการล่วงละเมิดทางเพศ หรือประพฤติผิดทางกามคุณ ในทางตรงกันข้ามผู้หญิงประพฤติผิดในทางกามคุณกลับโดนลงโทษจากสังคม ไม่ว่าจะเป็นการถูกดูถูกเหยียดหยาม

“สำหรับบ้านและที่ดิน หนูคิดว่ามันเป็นสมบัตินอกกาย ไม่ตายเราคงหามันได้ โดยเฉพาะบ้านหลังนี้แม่หนูไม่มีโอกาสได้มาใช้หาความสุขเลย แม่ตายก่อนพ่อจะมั่งคั่ง ถ้าลองเป็นบ้านที่แม่มีส่วนสนับสนุนให้พ่อปลูก หนูต้องเอาไว้แน่ ช่วงเขาเถอะคะ หนูเชื่อในกฎแห่งกรรม แม่หนูเคยพูดไว้เสมอ ใครทำอะไรแก่ใคร ก็ต้องได้แก่ตัวเขาเอง น้าบุญนำแย่งพ่อไปจากแม่ ต่อไปน้าบุญนำจะต้องถูกแย่งคนรักต่อ ทรัพย์สินสมบัติที่ได้มาโดยไม่ชอบก็คงไม่ยั่งยืน”⁹

จากตัวอย่าง **ตัวละครผู้พูด** คือ ปัทมา เธอพูดเพื่อแสดงเจตนากรรมของเธอสื่อว่าเธอไม่ต้องการแก่งแย่งสมบัติของคนตายซึ่งเป็นพ่อของเธอ เธอต้องการให้กรรมเป็นตัวขับเคลื่อนชีวิตน้าบุญนำ เห็นได้จากประโยคที่เธอพูดว่า ช่วงเขาเถอะ หนูเชื่อในกฎแห่งกรรม...ใครทำอะไรแก่ใคร ก็ต้องได้แก่ตัวเขาเอง **กรรมที่ปรากฏ** เป็นกรรมระดับบุคคลที่ส่งผลในอนาคต คือ น้าบุญนำแย่งพ่อไปจากแม่ของปัทมา เมื่อพ่อปัทมาจากไป น้าบุญนำจะต้องถูกแย่งหรือขาดสุขสงบในชีวิตคู่ **ผลของกรรม** คือ น้าบุญนำเจ็บปวดจากชีวิต สามีใหม่ที่เธอแย่งไปจากหลานสาว เธอไม่ได้ดีและให้ความช่วยเหลือ ตรงกันข้าม สามีใหม่ของน้าบุญนำแอบลักลอบได้เสียกับลูกสาวของน้าบุญนำ มากกว่านั้นเขายังโกงเงินของน้าบุญนำ เอาไปทำกิจการงานของตน แต่ท้ายที่สุดกิจการก็ดำเนินต่อไปไม่ได้ ประสพภาวะขาดทุน เหตุการณ์ในชีวิตของน้าบุญนำ **ผู้เขียนสะท้อน** ความเชื่อที่ว่ากรรมใดใครก่อกรรมนั้นย่อมคืนสนอง เป็นคติธรรมที่มีความทันสมัยและให้ข้อคิดในเรื่องการดำเนินชีวิตชีวิตที่เต็มไปด้วยความโลภโมโหสัน อยากได้ อยากมีและอยากเป็น ทำให้ไม่มีความสุข เกิดความทุกข์ อิจฉาริษยาผู้อื่นที่ได้ มีและเป็น น้าบุญนำเป็นตัวละครที่สะท้อนให้เห็นเด่นชัด ทุกข์ที่เกิดจากกรรมที่ตนเองก่อขึ้นและตนเองก็ตกอยู่ในความทุกข์ที่ตนได้ก่อเอาไว้

นอกจากนั้นยังปรากฏกรรมในลักษณะครอบครัว ตัวอย่าง ปัทมาพูดกับวิชาทนายความของน้าบุญนำ **ภูมิหลังของเหตุการณ์** คือ หลังจากที่พ่อของปัทมาเสียชีวิต น้าบุญนำซึ่งเป็นน้าแท้ๆ และเป็นภรรยาใหม่ของพ่อ น้าบุญนำรวบรวมทรัพย์สินสมบัติทุกสิ่งของพ่อไปเป็นของน้าบุญนำและครอบครัวใหม่ของพ่อ ปัทมาไม่ได้

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59.

สิทธิครอบครองในสิ่งใด วิชาเป็นทนายความที่ให้ความให้กับน้าบุญนำ และเขาทำเกินหน้าที่กว่าบทบาททนายความ เป็นผู้ขายลับๆ คนใหม่ของน้าบุญนำ และเมื่อมีโอกาสครั้งใด เขาก็จะแสดงท่าทีห่วยเหว เห็นอกเห็นใจปัทมาที่เธอถูกน้าบุญนำแย่งสมบัติไป ทั้งที่เขาเป็นทนายความฝ่ายน้าบุญนำ ปัทมาไม่พอใจ เธอโต้ตอบกลับไป ดังที่ว่า

“ต้องปรึกษาน้าเปี้ยนก่อนไหมครับ” “ปรึกษาแล้วละ” “น้าเปี้ยนคงอยู่ให้ร้องคำ” ...ผมไม่ได้ฟังความข้างเดียว” “ดีนี่ละ เพิ่งได้พบทนายที่จิตใจอย่างผู้พิพากษา ปกติทนายมักจะรักษาประโยชน์ข้างใดข้างหนึ่งหรือมักล่าเอียงไปในข้างที่ประโยชน์แก่ตัวเขาเท่านั้น” เขาเงยหน้ายิ้มให้หล่อนอย่างเต็มที่... “พี่บุญนำพูดไว้มิผิด” เขาพึมพำยิ้มๆ “พูดยังงี้ละ” “คุณปัทมาเป็นคนฉลาด ลึกซึ้ง คนสวยที่ฉลาดหายาก ผมเพิ่งพบคุณเป็นคนแรก” ปัทมาหำระเรือ “ดิฉันไม่ชอบได้ยินทั้งสองคำ ทั้งสวยทั้งฉลาด เพราะรู้ตัวว่าไม่ตรงกับความจริงนัก” “คุณถ่อมตัวเกินไป” “ไม่ใช่ถ่อมตัว มันเป็นความจริง ดิฉันรู้ตัวดีในด้านความฉลาดอาจมีบ้างเฉพาะการเรียน แต่สำหรับด้านสังคมและโลก ดิฉันโง่” น้าบุญนำคงไม่กลายเป็นผู้จัดการมรดกพอได้เพียงคนเดียวหรอกนะ ในด้านความสวยก็ไม่เห็นจริง ถ้าสวยจริงปานนี้คงไม่ต้องรำเรียน เพราะราชรถมาเกยไปเป็นเศรษฐีนานแล้ว ต่อไปคุณวิชาอย่าพูดอย่างนี้อีกนะ ดิฉันไม่ชอบฟัง” ใบหน้าทนายวิชากลับคืนสู่สภาพเดิมทันทีคือทนายหน้าจืด แต่เขาไม่ใช่คนโง่เกินไปนัก เมื่ออับจนด้านหนึ่ง เขาก็หาทางออกไปอีกด้าน โดยถามปัทมาว่า “พรุ่งนี้เข้าไปชะอำกันไหมครับ” “ไปทำไมละ” ความไม่พอใจฉายราดอยู่ในดวงตาของปัทมา “พี่บุญนำให้ผมตามไปพรุ่งนี้เช้า ถ้าคุณไป ผมจะแะมารับ” “น้าบุญนำให้คุณตามไปคนเดียวไม่ใช่หรือละ” “แต่ผมขั้รถคนเดียวเหงา ทางไกลทีเดียว” ปัทมาผินยิ้ม แวดตาเหยียดหยามเขาทันที “ให้ดิฉันไปเพื่อให้คุณหายเหงาเท่านั้นเอง คุณไม่ได้สิทธิ์เกินขอบเขตไปหน่อยหรือละ”¹⁰

จากตัวอย่าง **ตัวละครผู้พูด** คือ ปัทมา เธอพูดปฏิเสธทนายวิชาที่เขาชวนเธอไปทะเลด้วยกัน เขาชวนเธอทั้งที่เขาเป็นทนายของน้าบุญนำ **กรรมที่ปรากฏ**เป็นกรรมระดับครอบครัวที่ส่งผลในอนาคต คือ น้าบุญนำมีความสัมพันธ์อย่างลับๆ กับทนายวิชา มากกว่านั้นเขายังประพฤติดนในทางเสื่อมด้วยการแสดงท่าทีว่าพึงพอใจในตัวปัทมา น้าบุญนำระแคะระคายในเรื่องนี้ เธอจึงกำชับไม่ให้ปัทมาร่วมเดินทางไปทะเลด้วยกัน อย่างไรก็ตามทนายวิชาไม่ละความพยายาม เขาชวนปัทมาไปด้วย แต่ปัทมาเลือกปฏิเสธ เพราะความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ปัทมาไม่ชอบ เธอแสดงออกด้วยแววตาเหยียดหยาม การเป็นต้นเหตุให้ครอบครัวแตกร้างเป็นความประพฤติชั่วหมอง ผิดศีลธรรม **ผลของกรรม** คือ ทนายวิชาไม่ได้รับความไว้วางใจจากทุกคนในครอบครัวของปัทมา เขาได้รับการดูถูกจากปัทมา ในฐานะของผู้ชายคนหนึ่งที่ไม่ศักดิ์ศรีในวิชาชีพและไร้ความเป็นสุภาพบุรุษ มากไปกว่านั้นเขายังไม่ได้รับความไว้วางใจจากน้าบุญนำ **ผู้เขียนสะท้อนมุมมอง** ให้เห็นถึงผู้หญิงที่ใช้สติควบคุมกับปัญญาพิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนรอบคอบ จะทำให้เป็นคนฉลาดและรู้เท่าทัน ไม่ตกเป็นเหยื่อและไม่ถูกหลอกลวง

นอกจากนี้ยังปรากฏในลักษณะกรรมระดับสังคม ตัวอย่างปัทมาพูดโน้มน้าวพงษ์ธรให้เห็นคุณค่าของชีวิต **ภูมิหลังของเหตุการณ์** พงษ์ธรเสียใจที่ปัทมาตัดสินใจแต่งงานกับชายอื่นที่ไม่ใช่เขา เขาดื่มเหล้าจัดจนร่างกายทรุดโทรม ปัทมาตัดสินใจเขียนจดหมายถึงเขา ถ้อยความโน้มน้าวใจให้เขามองเห็นคุณค่าของชีวิต

¹⁰ อ้างอิงแล้ว, หนังสือแก่นพุทธธรรมฉบับอังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพมหานคร: ตาพิมพ์เลิศน์จำกัด, 2547), หน้า

และทำตนให้มีประโยชน์ต่อสังคมดังที่เขาเคยทำดีมาตลอด กรรมดีที่พงษ์ธรสะสมด้วยความจริงใจและความเพียร บัณฑิตรู้และเห็น เธอจึงปรารถนาให้พงษ์ธรกลับมาเป็นพงษ์ธรดังเดิม ดังที่ว่า

“ชีวิตของคุณมีค่ากว่าชีวิตของดิฉันและใครต่อใครอีกหลายคน...ชีวิตคุณพงษ์ธรหากประสงค์จะอยู่เพื่อตัวเองและพวกพ้องอย่างคนอื่นแล้ว คุณก็สามารถจะอยู่ได้อย่างสบายในลักษณะนั่งกินนอนกินด้วยซ้ำไป แต่คุณไม่ยอมทำ คุณกลับมีความสุขอยู่กับการช่วยให้คนอื่น ๆ มีความสุขสบายทั้งฐานะและจิตใจ และคุณก็ทำได้สำเร็จด้วยความบริสุทธิ์ใจ คุณพงษ์ธร ชีวิตคุณน่าจะยิ่งกว่าชีวิตพวกเราหลายเท่าตัว เมื่อคุณมีชีวิตอันมีค่า เหตุใดจึงไม่สำนึกในคุณค่าของมันล่ะคะ ทะนุถนอมมันบ้าง เพื่อให้มันดำรงอยู่เพื่อประโยชน์สุขของชาวไร่ชาวนาตำบลแห่งนี้”

จากตัวอย่างสะท้อนผ่าน **ตัวละครผู้พูด** คือ บัณฑิต เธอโน้มน้าวใจพงษ์ธรและเตือนสติให้เขาระลึกถึงกรรมดีที่เขาเคยทำ พงษ์ธรมีความเสียสละ ช่วยเหลือสังคม คุณงามความดีของเขาเป็นที่ประจักษ์มาโดยตลอด เขาเป็นคนดีจึงเป็นที่รัก นับถือของคนทั่วไปรวมทั้งบัณฑิต **กรรมที่ปรากฏ** เป็นกรรมระดับสังคม การที่พงษ์ธรหลักหนีสังคม ทำร้ายตนเองด้วยการดื่มเหล้าเท่ากับเป็นการทำร้ายสังคมทางอ้อม เพราะคุณความดีที่เขาช่วยเหลือชาวบ้าน ทำให้สังคมมาตลอดมีอันต้องสะดุดหยุดลง เพราะผิดหวังจากความรัก **ผลของกรรม** คือ พงษ์ธรได้รับความปรารถนาดีจากบัณฑิต เธอเตือนและวอนขอเขาให้กลับมามีคุณงามความดี จิตเดิม คือ กระทำดีเพื่อสังคม คุณงามความดีของคุณค่าแห่งชีวิตที่เขาควรรักษาไว้ **ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าคุณค่าของชีวิตมนุษย์** คือการทำความดีเพื่อส่วนรวม ให้พึงระลึกคุณค่าของการทำความดี คนดียอมเป็นผู้ที่มีเกียรติและได้รับการยอมรับนับถือ

3. อโหสิกรรม คือ กรรมดีหรือกรรมชั่วที่ไม่เกิดหรือไม่ให้ผล ไม่ต้องตามชดใช้ ในบริบทของการพูดที่สะท้อนกรรมไม่ต้องตามชดใช้ **กรรมระดับบุคคล** ตัวอย่าง บัณฑิตพูดกับปราชญ์น้องชาย **ภูมิหลังของเหตุการณ์** คือ ปราชญ์น้องชายบัณฑิต เขาเป็นเด็กเกเรเพราะแม่ (นำบุญนำของบัณฑิต) เลี้ยงตามใจจนเคยตัว ปราชญ์ติดการพนัน ทำผิดกฎหมาย เสียผู้เสียคน หลอกเอาเงินของบัณฑิต ไปใช้ในทางเสื่อมจนเกิดโทษ บัณฑิตมารู้ เธอเลือกที่จะอโหสิกรรมให้ปราชญ์ เลือกที่จะให้สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนแก่น้องชาย ดังที่ว่า

“เรื่องคนอื่นอย่าไปสนใจเขา แกควรสนใจตัวแกดีกว่า” “เอ...ปกติ ผมก็อย่างนี้มานานแล้วนี่พี่ปัทม” “ค้ายาเสพติด แกเพิ่งริทำไม่ใช่หรือ ข้ามประเทศเสียด้วย ทำไมอาจหาญอย่างนั้นปราชญ์” “โธ่” เขายิ้ม “คนเรามีทางเลือก ใครจะไปทำอย่างนั้นละ ผมมันไม่มีทางเลือกเหมือนพี่นี่” “แกมี แต่แกไม่เลือกเดินเอง เงินเดือนแกก็มี เมียก็มี ทำงานมีเงินเดือน ทำไมจะอยู่ไม่ได้ตามสภาพคนทั่วไป แต่เพราะแกไปเลือกเอาทางหายหน้ามาเดิน เล่นมั่ว เข้าบ่อนพนัน เมื่อมันหาได้ไม่พอก็ต้องทำผิดกฎหมาย นี่คือทางชีวิตของแก ซึ่งแกกำหนดมันขึ้นเองแล้วยังมีหน้ามาร่ำร้องว่าไม่มีทางเลือก” “เอาเป็นตกลง ผมให้คำมั่นสัญญากับพี่ ผมเลิกขาดอาชีพที่ผิดกฎหมาย แต่เรื่องการพนันผมเล่นเสียจนเข้าสายเลือดแล้ว...” “แต่ที่แกเสียไป นับไว้บ้างหรือเปล่า...” “ผมรับปากกับพี่ปัทมได้ ค้ายาเสพติด ผมเลิกขาดแต่การพนันเลิกไม่ได้ พี่จะตัดขาดผมอย่างไรก็สุดแต่พี่ ผมเคารพพี่ปัทมมากกว่าแม่เสียอีกนะ จะบอกให้” “แะจะเคารพใครไม่สำคัญหรอก ถ้าแกเคารพตัวแกเองได้ แกก็จะเป็นคนดีมีคน เพราะคนที่เคารพตัวเองเท่านั้นที่คนอื่น ๆ เขาให้ความเคารพ” ปราชญ์จึงไปบัณฑิตจึงกล่าวต่อ “เมื่อแกรับปากจะไม่ค้ายาเสพติด พี่ก็ขบใจ พี่ขอแกเท่านั้นแหละปราชญ์”¹¹

¹¹ อ้างอิงแล้ว, หนังสือแก่นพุทธธรรมฉบับอังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพมหานคร: ตาพิมพ์ลิขิตจำกัด, 2547), หน้า

จากตัวอย่าง **ตัวละครผู้พูด** คือ บัทมา เธอพูดเพื่อสั่งสอนน้องชายต่างมารดา เธอพูดกับปราชญ์ด้วยการตั้งคำถามเร้าให้คิด เพื่อให้ปราชญ์ทบทวนเส้นทางที่เขาเลือกเดิน ทั้งยาเสพติดและการพนัน ที่เป็นต้นเหตุให้ชีวิตปราชญ์ตกต่ำ บัทมาเตือนสติน้องชายด้วยการใช้คำพูดที่สะใจ เห็นได้จาก ประโยคที่เธอพูดว่า แกเคารพตัวแกเองได้ แกก็จะเป็นคนดีมีคน เพราะคนที่เคารพตัวเองเท่านั้นที่คนอื่น ๆ เขาให้ความเคารพ **กรรมที่ปรากฏ** เป็นกรรมระดับบุคคลที่ไม่ส่งผลต่อปราชญ์ เพราะผู้พูด คือ บัทมา เธอเป็นพี่สาวที่รักอย่างจริงใจและให้โอกาสน้องชายแก้ไขพฤติกรรมให้เลิกละทางกระทำดี ให้ปราชญ์คิดได้ด้วยตนเอง เมื่อเธอสั่งสอนชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้แก่ปราชญ์และอโหสิกรรมให้ปราชญ์ กรรมใดที่น้องชายเธอได้ทำไปนั้น เธอให้ความช่วยเหลือน้อง และอบรมสั่งสอนน้องให้กลับมาเป็นคนดีและคิดให้ได้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ซึ่งปราชญ์ให้ความเคารพพี่สาวเป็นทุนเดิม ทำให้ปราชญ์เชื่อฟัง ยอมรับและสัญญากับพี่ว่าจะไม่ค้ายาเสพติดอีกต่อไป **ผู้เขียนสะท้อน**ให้เห็นถึงความรักและความสัมพันธ์ในครอบครัวที่แน่นแฟ้น เมื่อมีปัญหาก็สามารถผ่านพ้นไปได้ เมื่อรู้จักให้อภัยก็จะทำให้คนที่พลั้งพลาด มีกำลังใจ มีพลังในการแก้ไขปัญหา และเลือกกระทำกรรมดี เมื่อใจเข้มแข็ง คนเข้มแข็งย่อมเป็นรากฐานของสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์กรรมในนวนิยายเรื่องขอจำจนวันตายของรพีพร ประเด็นที่ 1.แนวคิดเรื่องกรรม ในนวนิยายของรพีพร เรื่องขอจำจนวันตายผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยอานันตพร จินดา¹² ได้ศึกษาผลงานเรื่อง กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดั่งตถุณ แล้วพบว่า นวนิยายแฝงคติธรรม ที่ลักษณะของความร่วมสมัย สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน เป็นการนำเสนอหลักธรรมที่มีความชัดเจนผ่านบทสนทนาและการแสดงออกของตัวละคร ใช้เหตุการณ์ที่สมจริงและลำดับเหตุการณ์อย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความทันสมัย โดยตัวละครในงานเขียนนั้น ผู้เขียนได้สร้างตัวละครปรากฏกรรมวิบากซึ่งเกิดได้ทั้งคนใกล้หรือไกลตัว ทั้งระดับบุคคล ครอบครัวและสังคม ผู้เขียนทำให้เห็นภาพชัดเจนว่ากรรมวิบากเกิดขึ้นได้เมื่อประพฤติชั่วหมอง ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและเชื่อถือ นำข้อคติธรรมที่แฝงอยู่ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ประเด็นที่ 2. วิเคราะห์กรรมส่งผลให้เกิดผลของกรรม ในนวนิยายของรพีพร เรื่อง ขอจำจนวันตายผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญเนตร ครุฑานุช¹³ ได้วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์นวนิยายของสีฟ้า แล้วพบว่า นวนิยายที่แฝงคติธรรมในการดำรงชีวิตนั้นเมื่อผู้เขียนได้นำความเป็นจริงของสังคมและปัญหาสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาเป็นวัตถุดิบในการเขียน จึงทำให้น่าเสนอได้อย่างกลมกลืน สร้างจิตสำนึกให้คนไม่สิ้นหวัง หรือนำสภาพความเป็นจริงของสังคม และปัญหาสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์ สามารถถ่ายทอดความทุกข์ยาก ความไม่เป็นธรรมที่คน ครอบครัว หรือสังคมได้รับ สอดคล้องกับ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์¹⁴ ดังที่ว่า นวนิยายมุ่งให้ความเพลิดเพลิน ฉะนั้นร้อยละเก้าสิบของผู้ที่อ่านหนังสือเพื่อพักผ่อน นิยายทุกประเภทมีตัวละครเป็นเครื่องชูโรง ใกล้บ้างไกลบ้าง ตัวละครทุกตัวในนวนิยายได้แสดงขั้นตอนต่างๆ ของชีวิตไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ ความสุข หัวเราะ ร้องไห้ รักเกลียด ล้วน

¹² อานันตพร จินดา, กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดั่งตถุณ, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549).

¹³ ขวัญเนตร ครุฑานุช, การวิเคราะห์นวนิยายของสีฟ้า, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2534).

¹⁴ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, **วรรณกรรมปัจจุบัน**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556).

แต่ให้ความสนใจ สะใจ ให้ข้อคิด เป็นบทเรียนทางอ้อมแก่ผู้อ่าน ดังนั้น นวนิยายจึงสนองจิตวิทยาของผู้อ่านได้ ทั้งเรื่องจินตนาการ ความเพ้อฝันและความเป็นไปไม่ได้ในชีวิตจริง หรือแม้แต่การอ้างถึงชีวิตของตัวละครที่ทุกซอกก็เป็นเครื่องปลอบประโลมใจ สร้างพลังใจให้รู้สึกเข้มแข็งขึ้น การอ่านชีวิตตัวละครที่ลุ่มๆ ดอนๆ ความผันผวนของชีวิตก็ทำให้เรียนรู้ নিজ จัง ปลง เรียนรู้และยอมรับว่าชีวิตเป็นเช่นนี้เอง

จุดเด่นของนวนิยายแฝงคติธรรมคำสอน ให้ข้อคิดเตือนใจพึงระลึกในการดำเนินชีวิต การครองตน ครองคนด้วยคุณงามความดี ประพฤติไม่มัวหมอง ประกอบกรรมดีย่อมได้รับสิ่งดีตอบแทน การที่ผู้เขียนสามารถนำเรื่องจริงหรือประสบการณ์มาเขียนบรรยายให้ปรากฏในนวนิยายได้อย่างกลมกลืนและสมจริง โดยที่ตัวละครทั้งฝ่ายชายและหญิงมีลักษณะเข้มแข็งสู้ชีวิต ประพฤติถูกต้องตามครรลองครองธรรม ประกอบกรรมดี ท้ายที่สุดเหตุการณ์ต่างๆ ย่อมคลี่คลายลงไปในทางที่ดี หลังจากต้องต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรค สอดคล้องกับความคิดและความเชื่อที่ว่า ใครทำกรรมใดไว้ กรรมนั้นย่อมคืนสนอง พุทธปรัชญาที่สื่อนผ่านตัวละครในนวนิยาย แฝงคติธรรมคำสอน ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว สะท้อนจุดมุ่งหมายผู้เขียนที่แฝงอยู่ในเรื่อง คือ คุณธรรม ความดีงาม เพื่อให้ทุกคนเกิดพลัง กำลังใจในการต่อสู้กับปัญหาชีวิต และครองตนเป็นคนดีตลอดไป

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 คติธรรม คำสอนตามหลักพุทธปรัชญาที่สามารถนำมาเป็นข้อคิดในการปฏิบัติ เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือสภาพปัญหาที่ไม่สามารถหาทางออกได้ การเข้าใจถึงแก่นแท้ของคติธรรม การเลือกทำกรรมดี ไม่ประพฤติมัวหมองเป็นทางเลือกปฏิบัติที่ควรปฏิบัติ

1.2 นักเรียน ครู ผู้ปกครองนำเอาเรื่องราวของตัวละครมาวิเคราะห์ แยกแยะ เพื่อนำมาเป็นตัวอย่างและเป็นบทเรียนชีวิตให้ได้ว่าสิ่งใดไม่ดีควรละ-เลิก หรือสิ่งใดดีควรประพฤติ ปฏิบัติ

1.3 ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางให้แก่ผู้สนใจวิเคราะห์วรรณกรรมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาคติธรรมคำสอนตามแนวทางพุทธปรัชญาในงานเขียนของนักเขียนที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมเด็กและเยาวชน

2.2 ควรมีการศึกษาแบบเหตุการณ์หรือแบบปัญหาในนวนิยายสะท้อนปัญหาสังคมที่ได้นำคติธรรมคำสอนศาสนา นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตและคติธรรมคำสอนนั้นสามารถแก้ไขอุปสรรค เป็นทางเลือกในการปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสม

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการเขียนของนักเขียนคนอื่นๆ ในลักษณะเปรียบเทียบคติธรรม คำสอนตามหลักพุทธปรัชญาที่แฝงอยู่ในเรื่องของนักเขียนร่วมสมัยในรอบทศวรรษ

8. เอกสารอ้างอิง

ขวัญเนตร ครุฑทนต์. การวิเคราะห์นวนิยายของสีฟ้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2534

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2564)

พัชรินทร์ บุระนระ. ความโศกในปัญญาชาดก: อารมณ์สะท้อนใจกับการสอนคติธรรมทางพุทธศาสนา,
วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2551

พุทธโฆษาจารย์ประยุทธ์ ปยุตฺโต, สมเด็จพระ. กรรมตามนัยแห่งพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร อมรินทร์
рінดิงกรัฟ จำกัด, 2561

รัญจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นาคร, 2539

рінฤทัย สัจจพันธุ์. วรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556

วรรณนะ หนูหมื่น. นวนิยายฉายภาพชีวิต: วรรณกรรมคำสอนสมัยใหม่. วารสารวิชาการคณะ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 5, ฉบับที่ 2, 2552, หน้า 71-105.

วัจนา พละหงษ์. วิเคราะห์ตัวละครเชิงปฏิกิริยาในวรรณคดีทศชาติชาดก. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา

มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 2535

สุวัฒน์ จันทรจำนง. หนังสือแก่นพุทธธรรมฉบับอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพมหานคร ตาฟ้าพับลิเคชันจำกัด,

2547

อานันตพร จินดา. กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ. วิทยานิพนธ์ปริญญา

นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549